Dezavantajlı Grupların Adalete Erişiminin Güçlendirilmesi Projesi

KARAR ANALİZ ATÖLYESİ

5 - 6 Mart 2022

Diyarbakır

İçindekiler

KATILIMCI ANALİZİ 2

Katılımcılar Hangi Alanlarda Çalışıyor? 2

Atölyeye Katılan Baro ve Sivil Toplum Örgütleri 2

Katılımcıların İlgilendikleri Ayrımcılık İddiası İçeren Vaka ve/veya Davalar 3

Kendi İfadeleriyle Katılımcılar Eğitimden Ne Bekliyor? 5

TOPLANTI NOTLARI 7

5 Mart 2022 Cumartesi 7

1. Adalete Erişim Kapsamında Deneyim Paylaşımı 7

2. Dezavantajlı Grupların Adalete Erişiminde Avukatlar ve Sivil toplumun Rolü: Stratejik Davalama ve Veri Kullanımı 10

3. Seçilen İlk Kararın Gruplarca Okunması ve Sunumlar 11

6 Mart 2022 Pazar 13

4. Seçilen İkinci Kararın Okunması ve Sunumlar 13

Dezavantajlı Grupların Adalete Erişiminde Avukat-Baro-Sivil Toplum Örgütleri Arasında İş Birliği Olanakları 15

SONUÇ 16

Eşit Haklar İçin İzleme Derneği (ESHİD) olarak, "Dezavantajlı Grupların Adalete Erişiminin Güçlendirilmesi" projesi kapsamında 5-6 Mart 2022 tarihlerinde Adana, Ankara, Antalya, Diyarbakır, Mardin, Şanlıurfa, Bingöl, Samsun, Batman ve İstanbul barolarının ilgili komisyonlarında görev alan avukatlar ile sivil toplum alanında çalışan hukukçulara yönelik Diyarbakır'da "Karar Analiz Atölyesi" düzenlenmiştir.

Karar analiz atölyesi, Doç. Dr. D.Çiğdem Sever ve Av. Dr. Kasım Akbaş'ın kolaylaştırıcılığında gerçekleşmiştir.

KATILIMCI ANALİZİ

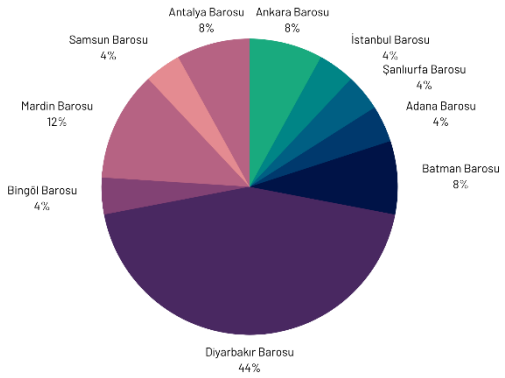

Katılımcılarımız 10 baroya üye avukatlardan oluşmak üzere 25 avukattan oluşmaktaydı.

Kayıt formunda katılımcılarımıza çalışma alanları, bugüne kadar ayrımcılık iddiası içeren bir vaka ve/veya dava ile doğrudan ilgilenip ilgilenmedikleri, ayrımcılıkla ilgili veri toplama konusunda herhangi bir deneyimleri olup olmadığı, atölyeden beklentileri ve edindikleri bilgileri sonrasında ne şekilde kullanmayı planladıklarına dair sorular yönelttik.

Katılımcılar hangi alanlarda çalışıyor?

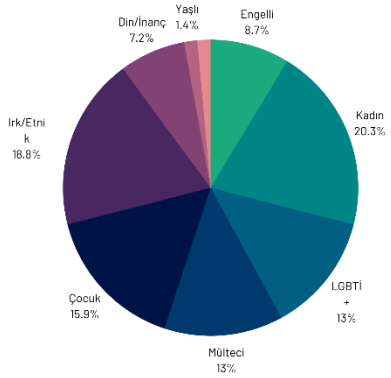

Katılımcı avukatların çalışma alanları bakımından en çok çalışılandan en aza doğru kadın, ırk/etnik, çocuk, LGBTİ+, mülteci, engelli, din- inanç, yaşlı gruplar olarak sıralanıyor.

Atölyeye katılan baro ve sivil toplum örgütleri:

Adana Barosu Kadın Hakları Merkezi,

Antalya Barosu İnsan Hakları Merkezi,

Ankara Barosu LGBTİ+ Komisyonu,

Diyarbakır Barosu Kadın Hakları Merkezi ve LGBTİ+ Alt Komisyonu, Engelli Hakları Komisyonu, Çocuk Hakları, Mülteci Hakları Komisyonu,

Mardin Barosu İnsan Hakları ve Mülteci Hakları Komisyonu,

Şanlıurfa Barosu,

Bingöl Barosu,

Adil Yargılanma Hakkına Erişim Derneği,

SPOD (Sosyal Politika, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği)

Hayata Destek,

Türkiye İnsan Hakları Vakfı,

İnsan Hakları Derneği Diyarbakır ve Mardin Şubesi,

Romani Godi.

Katılımcıların ilgilendikleri ayrımcılık iddiası içeren vaka ve/veya davalar

Katılımcıların 7'si daha önce ayrımcılık iddiası içeren bir vaka ve/veya dava ile doğrudan ilgilenmediklerini belirttiler. Ayrımcılık iddiası içeren bir vaka ve/veya dava ile doğrudan ilgilendiklerini belirten katılımcılar ise aşağıdaki bilgileri bizimle paylaşmışlardır;

> *Üye oldukları komisyonlara gelen başvurular,*
>
> *Irka ve cinsiyete dayalı ayrımcılık ile ilgili olay bazlı araştırma, takip ve kamuoyu çalışmalar,*
>
> *Cinsiyet temelli ve ırk temelli doğrudan ayrımcılık ayrıca kesişimsel ayrımcılık türleri ile alakalı vakaların takibi,*
>
> *Cinsiyet eşitsizliği temelinde, etnik temelde ayrımcılığa uğrayanlar ile çalışma,*
>
> *Etnik, ırk ayrımcılığı Kadın İnsan Hakları alanında çalışma,*
>
> *Kurum nezdinde çalışan kadının, erkekler tarafından mansplaining'e maruz kaldığını ve ayrımcı söylem ve tutumlarla karşılaştığı vakanın, çarpıcı yanı bunun bir hak örgütü bünyesinde yapılıyor olmasıydı.*
>
> *LGBTI başvuruculara yönelik işe alımda ve isim hakkında ayrımcılık,*
>
> *Çocuk istismarı yargılama konulu dava takibi; Kadına yönelik şiddet konulu dava takibi; Engelli kadına dönük cinsel saldırı, hürriyetten yoksun bırakma konulu dava takibi*
>
> *1-Şiddete uğrayan Trans kadınların soruşturma süreçlerinin yürütülmesi, 2- 6284 Sayılı Kanun kapsamında 4 LGBTİ+'ya tedbir kararının alınması, 3- Mobbinge uğrayan Trans+ akademisyenin hukuk davasının takibi 4- kadına yönelik şiddet davasında kadın vekilliği,*
>
> *6284 Sayılı Kanun Kapsamında 4 LGBTİ+'nın tedbir talepleri ve süreçlerinin izlenmesi Kadına yönelik şiddet vakasında ceza davasının takibi cinsiyet temelli ayrımcılık ve şiddet Trans+ akademisyene yönelik mobbing davasının takibi-cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılık Trans kadına yönelik polisin işkence vakasına dair kolluk aşamasında ifadeye katılma,*
>
> *Gözaltı ve tutukluluk süreçlerinde siyasi görüşleri sebebi ile şiddet gören kişilerin dosyalarının takibini yaptım. Cezaevinde tutuklu veya hükümlü olarak bulunan kişilerin hasta mahpus/siyasi mahpus olması sebebi ile cezaevinde yaşadıkları sıkıntılara dair görüşme ve raporlama katıldım. Yine Antalya özelinde açlık grevinde olan mahpuslara dair takip yaptım. İş yerinde kadın çalışan olması sebebi ile ayrımcılığa uğrayan ve işten*

çıkarılan kişinin dosya takibinde bulundum. Lise stajını tamamlamak üzere gönderildiği kurumda, şefi tarafından taciz edilen bir kız çocuğunun dosyasını takip ettim.

Anadilde savunma hakkının kullandırılması, istismar dosyalarında kadının beyanının yeterli olmaması,

Kadın , LGBT , insan hakları,

Irk/Etnik (Irkçı saikle işlenen cinayet yargılaması - Mağdur vekilliği) Engelli (Zihinsel engelli kamu görevlisine mobbing, hakaret ve tehdit nedeniyle cezai ve idari soruşturmada mağdur vekilliği)

Ezidilerin sığınma hakkına erişim hakkı, mültecilerin adli yardıma erişim hakkı.

Temel insan hakları kapsamında yer alan birçok ayrımcılıkla karşılaştım ve ilgilendim.

Mültecilere yönelik belirli bir gölgede kiralama ve işe alımların yapılmasına izin verilmeyeceği gibi birtakım lokal ayrımcılık ve nefret söylemi ile ilgili hem profesyonel meslek düzleminde hem de sivil toplum boyutunca savcılık şikayeti ve dava süreçlerini takip ettim.

Katılımcıların ayrımcılıkla ilgili veri toplama konusunda deneyimleri

Katılımcıların yaklaşık yüzde 50'si ayrımcılıkla ilgili veri toplama konusunda herhangi bir deneyimleri olmadığını belirtti.

Deneyimi olan katılımcılar ise aşağıdaki bilgileri bizimle paylaşmışlardır;

Üniversitede ayrımcılık üzerine kısa çaplı bir araştırma gerçekleştirdik.

Açık kaynak araştırması ve taraflar görüşmeleri ile veri toplama deneyimim oldu.

İnsan hakları derneği yöneticisi olarak her çalışmamızın raporlaştırmasını ve arşiv çalışmalarını yapmaktayız.

Vakıf aracılığıyla,

Barış İçin Kültürel Araştırmalar Derneğinin Diyarbakır ve çevre illerde çözüm ve çatışma süreçlerini göz önüne alarak analiz yaptığı LGBTİ+ların ayrımcılık ve ayrımcılıkla mücadele etme yöntemleri raporunun pek çok aşamasında yer aldım.

Barış İçin Kültürel Araştırmalar Derneğinin yakın zamanda yayınlayacağı ve Friedrich Ebert Stiftung'un desteklediği Diyarbakır ve çevre illerde yaşayan LGBTİ+ların ayrımcılık ve bu ayrımcılıklarla baş etme yöntemlerini çözüm ve çatışma süreci bağlamında değerlendiren araştırmanın tüm aşamalarında yer aldım.

İnsan Hakları Merkezi bünyesinde yapmış olduğumuz raporlamalar kapsamında ayrımcılığa uğrayan, hak ihlali yaşayan kişiler ile görüşmeler yaptık. Ve bu görüşmelerden elde ettiğimiz verileri derleyerek raporları oluşturduk. Bu raporlamaların

haricinde herhangi bir deneyimim bulunmamaktadır.

Kadın ve çocuk hakları adına mahkemelerden beraat ve mahkumiyet kararlarının toplanıp istatistiksel veriye dönüştürülmesi,

İlgilendiğim davalar ve aldığım eğitimler sebebiyle,

Evet, İHD de bize gelen başvurular üzerinde sürekli olarak raporlaştırma yapıyorduk.

Etkiniz AB projesi kapsamında bir eğitim faaliyetinde bazı verilere erişim sağlayabildim.

Çalıştığım sivil toplum kuruluşunun 2 ildeki saha ofislerine gelen danışanlara soru yöneltmek ve bu hususta raporlama yapmak suretiyle veri toplama deneyimim oldu.

Kendi ifadeleriyle katılımcılar eğitimden ne bekliyor?

"Atölye sonrasında aktif olarak çalışarak ayrımcılık üzerine düzenli raporlama yapmayı ve bu raporları paylaşmayı düşünüyorum.

İnsan hakları ve hak ihlallerinin tespiti, takibi ve sair hususlar ile ilgili daha fazla teptik ve pratik deneyim elde etmeyi bekliyorum. Bu deneyimleri saha pratiğinde uygulamaya çalışacağım."

"Atölyeden beklentim dezavantajlı gruplara ayrımcılık iddiası içeren vakıalara ilişkin dava dosyalarında avukat olarak veri toplama ve kararların raporlaştırılması hususlarında yetkinliğimin örnek vakalarla beraber arttırılmasıdır. Edindiğim bilgileri, İnsan hakları merkezi toplumsal dava takip komisyonumuz ayrıca Engelli Hakları Komisyonumuzda takip edilen dosyalarda raporlama hususunda kullanmayı düşünmekteyim."

"Diyarbakır Barosu Kadın Hakları Merkezi'nde ve LGBTİ + Hakları Komisyonu'nda gönüllü olarak çalışıyorum. Merkeze ve Komisyon'a başvuru yapan dezavantajlı grupların adalete erişimi konusunda hukuki destek sunuyorum. Bu atölyeden edindiğim bilgileri muhakkak gönüllü olarak çalıştığım hak savunuculuğu alanında etkili ve yetkin olmam için katkı sağlayacaktır."

"Bu atölyeden beklentilerim arasında bir insan hakları savunucusu aktivisti ayrıca bir hukukçu olarak dezavantajlı grupların adalete erişimine sunacağım katkıyı güçlendirmek gelişmek bulunmakta aldığım atölye sonucu sahada çalışırken ve aktif avukatlık yaparken edindiğim bilgilerin bana güç vereceğine ve beni pratikte geliştireceğine inanıyorum. Edineceğim bilgileri avukatlık ve aktivistlik pratiğimde kullanacağım."

"İnsan hakları alanındaki çalışmalarımıza, savucunuluğa ve davalarıma büyük katkısı ve yol haritası olacağını düşünüyorum."

"Başta insan hakları savunuculuğu olmak üzere çoklu ayrımcılığa maruz kalmış vakalarda daha yetkin ve yeterli olmaya çalışmak amacıyla bu konularda detaylı bir aktarımın olacağına inandığım Karar Analiz Atölyesi katılarak, dezavantajlı grupların hak arama mücadelesini geliştirmeyi ve güçlendirmeyi planlıyorum."

"Somut dava ve kararlar üzerinden adalete erişime yönelik stratejiler belirlemek,

alanda çalışan meslektaşlarla birlikte fikir fırtınası yapıp dayanışmayı güçlendirmek beklentilerim arasında. Edindiğim bilgileri başta çalıştığım kurum özelindeki pozisyonum gereği kurum içerisinde ve avukatlık pratiğimde kullanmayı hedefliyorum."

"Demokratik toplum örgütleri bünyesinde verdiğim hak mücadeleleri ile avukat olarak müvekkillerimin hak savunuculuğunu yaptığım süreçlerde dezavantajlı grupların haklarının iadesi noktasında en hızlı ve etkili yolu tespit edebilmek oldukça önem arz ediyor. Bu noktada atölyenin strateji geliştirme üzerine faydalı bilgiler ve pratikler paylaşmasını beklemekteyim. Edineceğim bilgileri demokratik toplum örgütleri bünyesinde verdiğim hak mücadelelerinde ve müvekkillerimin maruz kaldığı hak ihlallerinin çözümünde kullanmayı planlıyorum."

"Stratejik davalama, raporlama ve mevcut kararların insan haklarına göre okumasını yapma konularında yetkinlik"

"Dezavantajlı grupların adalete erişimi noktasında etkili yolların paylaşılması, özellikle avukatların önüne çıkan engeller sebebiyle hukuk dünyasında etkisiz hissetmelerine neden olan faktörler ve çözümleri üzerine tartışma beklentim bulunmaktadır. Edindiğim bilgilerin Diyarbakır Barosu Çocuk Hakları Merkezindeki çalışmalarımda faydası olacağını düşünüyorum."

"Bu Atölye çalışmasından beklentim, dezavantajlı gruplara hukuki destek sağlamada daha fazla bilgi edinmek ve özellikle bu alanda çalışan meslektaşlarla tanışarak onların deneyimlerinden dersler çıkararak bu alanda kendimi geliştirip, ihtiyaç duyulan anda bilgilerim doğrultusunda gerekli çalışmayı yapacak kapasiteye gelebilmektir."

"Ayrımcılık iddiası içeren vakalar karar analiz sürecinde güçlenmeleri bekliyorum. Sonrasında Romanlara yönelik yaşanan geçmiş ve mevcut vakaları analizde yararlanmayı düşünüyorum."

"Rapor hazırlama ve analiz yapma konusunda daha çok deneyim kazanma"

"Ayrımcılıkla ilgili veri toplarken veya araştırma yapılacak alanları seçerken teknik konularda daha çok bilgi almak istiyorum."

"İnsan Hakları ihlalleri hususunda daha profesyonel bir şekilde çalışma yapmama katkı sunmasını beklemekteyim. Yapmış olduğumuz dava/vaka takibi ve raporlamalarda etkili bir çalışma ortaya koymak için bu atölyeye katılmayı önemsiyorum."

"Kadın, çocuk, mülteci ve etnik haklar konusunda uzmanlaşma ve akademik çalışma disiplini öğrenme"

"Takip ettiğim dosyalarda katkısı olacağını düşünüyorum"

"Dezavantajlı grup veya kişilerin adalete erişiminde yetkin bir avukatın varlığının kritik öneme sahip olduğu bilinciyle alandaki görgü ve deneyimimi artırma; dezavantajlı gruplarla çalışan avukatlarla güçlü bir iletişim ve işbirliği kurmanın zeminini hazırlama; notlarımı ve izlenimlerimi kurumumla paylaşma hedef ve beklentilerine sahibim."

"Stratejik dava çalışması yapabilmek, karar okuma ve bunun sonucunda etkili başvuru hazırlama becerisi edinme, farkındalık kazanma, kapasite geliştirme, yeni bakış açısı kazanma."

"Çalışma alanım ayrımcılık ve adalete erişim üzerine kurulu. Bu yüzden mesleki olarak farkındalığımı ne kadar artırırsam o kadar insanlara ve topluma fayda sağlayabilirim."

"Konuya dair farklı deneyimleri dinlemek, bilgilerimi arttırmak ve farklı perspektiflerle entelektüel olarak zenginleşmiş biçimde gelecekteki sivil toplum faaliyetlerimde kullanacağım."

TOPLANTI NOTLARI

İki gün süren, Karar Analiz Atölyesinin farklı oturumlarında ifade edilen düşüncelerin ve yürütülen tartışmaların derlendiği toplantı notlarını ilginize sunuyoruz.

Eğitmenlerden D. Çiğdem Sever'in karantinada olması nedeniyle atölyeye uzaktan katılımı sağlandı. Böylece çevrimiçi katılımın sağlanabildiği hibrit toplantı sistemini deneyimleme fırsatımız oldu. Katılımcılar söz aldığında kameranın kendilerine yaklaşabilmesi bu sistemin bir artısı olarak uzaktan katılan eğitimcinin daha interaktif katılımını sağladı. Ayrıca eğitmenin ekran kaydının sağlanması atölye çıktılarının saklanabilmesi için bir avantaj oldu.

5 Mart 2022 Cumartesi

1. Adalete Erişim Kapsamında Deneyim Paylaşımı

Her katılımcıya iki küçük kağıt dağıtılarak, birine yaptığı bir ayrımcılığı, ikincisine uğradığı bir ayrımcılığı yazması istendi. Yazılanlar üzerinden çeşitli örnekler değerlendirildi ve katılımcıların yorumları alındı. Paylaşılan deneyimlerden ve katılımcıların deneyimler hakkındaki yorumlarından bir kısmına aşağıda yer vermekteyiz.

Deneyim 1 : Dernek yönetimindeyken ofis kiralama sürecinde erişilebilirliği dikkate almadan seçim yapmış.

Yorumlar: Engelli ve yaşlı bireyler göz ardı edilmiş. Derneğin hangi amaçla kurulduğunun da önemli olduğuna ilişkin yorum yapıldı. Dışlama pratikleriyle ayrımcılığın karıştırıldığına, somut olayda bir dışlama pratiğinin söz konusu olduğu dile getirildi. Makul uyumlaştırma yükümlülüğü nedeniyle ayrımcılık olduğu kanaati belirtildi. Sonuç odaklı değil karar alma sürecinde bir ayrımcılık olduğu ifade edildi. Karar alma süreçlerinde dezavantajlı grupların dahil edilmemesinin sonucu olduğu belirtildi. Doğrudan ve dolaylı ayrımcılık ayırımı yapıldı ve katılımcıların bir kısmı açısından temel farkın niyet olduğu ifade edildi.

Deneyim 2 : Fransa'da siyahların olduğu mahallede metroya binerken çekindiğini belirtmiş.

Yorumlar : Önyargıdan kaynaklandığı belirtildi. Etiketlemeden kaynaklanan ön kabulle davranıldığı belirtildi. Kadın-erkeklerle ilgili bir benzetme(tüm yolcuların erkeklerden oluştuğu otobüse bir kadın olarak binmek istememe) ile yorum yapıldı. Erkekler ile ilgili benzetme erkeklerin, egemen grup olması nedeniyle benzetmenin tam olarak benzer olmadığı belirtildi. Ayrımcılık ile sonuçlanmadığına önyargıdan ibaret olduğu belirtildi. Ayrımcılığın kaynağının bu önyargılar olduğu asıl bertaraf edilmesi gerekenin bu tarz düşünce biçimi olduğu belirtildi. Bağlamın önem arz edebileceği, Fransa örneğinde banliyö kültürü olduğu aynı olayın İsveç Finlandiya gibi ülkelerde aynı düşünce biçiminin oluşmayabileceği ifade edildi. Her dışlama pratiğinin ayrımcılık olarak değerlendirilmesinin düşünce özgürlüğüne zarar verebileceği belirtildi. Yalnızca fikir alanında kalan durumların ayrımcılık oluşturmayacağı ifade edildi. Ancak ayrımcılık pratiklerinin fikirle başladığı söylemle devam ettiği ve davranışla sonuçlandığı zinciri dikkate alınarak bu durumun fiili olarak bir zarar meydana getirmese de olumsuz sonuçları neden olabileceği aktarıldı.

Deneyim 3 : Babasının politik görüşü nedeniyle öğretmenin öğrencinin dersten geçemeyeceğini belirtmesi ve nihayetinde okulu değiştirmek zorunda kalması.

Yorumlar : Politik görüş nedeniyle açıkça ayrımcılık olduğu kanaati belirtildi. Kıta Avrupası ve Amerikan hukuk sistemleri arasındaki yorum farklılığına dikkat çekildi. Siyasi görüş temelli ayrımcılığın AİHM nezdinde tanınmadığı ifade edildi. Türkiye'de mevzuat ile tanınan bir ayırımcılık olduğu ifade edildi ve ayırımcılık nedenlerinin sınırlı olmadığı kapsama dahil edilebileceği kanaati belirtildi. TCK madde 122 kapsamında değerlendirebileceği de ifade edildi. Çocuk Haklarına Dair Sözleşmede de bu kapsamın mevcut olduğu belirtildi. Türkiye'den Kürt çocuklarının temiz olmadığına ilişkin ifadede bulunan öğretmen hakkında yapılan suç duyurusu örnek verildi. Eğitmen tarafından iki örnek arasındaki babanın görüşü ve çocuğun etnik kökeni sebepleri arasından özne ayırımına dikkat çekildi. Bu örnek açısından ''dolayısıyla ayrımcılık'' kavramı tartışılarak tanımı yapıldı.

Dolayısıyla ayrımcılık; bir kişinin, kendisiyle bağlantılı bir başka kişinin nitelikleri nedeniyle ayrımcılığa uğramasıdır.

Deneyim 4 : Vakıf üniversitesinden devlet üniversitesine geçtiğinde ekonomik temelli bir ayırımcılık yapılması.

Yorumlar : Genel kanaat olarak bunun ayırımcılık teşkil etmediği belirtildi. Ekonomik durumunun avantaj olduğu, avantajı nedeniyle ayrımcılığa uğrayamayacağı belirtildi. Bu kimsenin egemen olmadığı azınlıkta olduğu alanda uğraması nedeniyle ayrımcılık olabileceği ifade edildi. Bu durumda okulun imkanlarından hocaların tavrından vb. sorunlar yaşaması halinde ayrımcılık olabileceği belirtildi. Mağduriyete ilişkin somut örnek verilmemesi nedeniyle eksik değerlendirme olabileceği değerlendirildi.

Deneyim 5 : Trans erkek bir avukatın adliye binasında avukat kimlik kartına cinsiyet bilgisi tanımlanması ve 'mavi kimliği' bulunmaması nedeniyle erkekler tuvaletine erişim sağlayamaması.

Yorumlar : Cinsiyet kimliği nedeniyle ayrımcılığa uğradığı, tuvalet ihtiyacının yaşamsal bir temel ihtiyaç olması, avukatların çalışma alanlarından olan adliyede olması ve her gün bu uygulamaya maruz kalmasının birlikte değerlendirilerek kötü muamele kapsamına dahil olabileceği ve kişinin özel ve aile hayatına müdahalenin olduğu belirtildi.

Deneyim 6 : Bir derneğin, insan hakları haftası kapsamında yapılacak bir etkinlikte yapacağı sunumun içerik (cinsiyet yönelim ve cinsiyet temelli ayırımcılık yasağı konulu) nedeniyle başka bir dernek tarafından insan hakkı haftası programından diskalifiye edilmesi.

Yorumlar: Tüzel kişiliğin ayrımcılığa uğraması tartışıldı. İfade özgürlüğünün öznesinin herkes olabileceği belirtildi.

Deneyim 7 : Başörtüsü kullanan ablasına geçmişte kullandığı sözlerin ayrımcı olması.

Yorumlar : Başörtüsünün din vicdan özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesinin gerekli olmadığı, başörtüsünün başka (kültürel, sosyal) nedenlerle de takılabileceği bu nedenle her zaman sadece din ve vicdan özgürlüğü kapsamında değil de özel ve aile hayatına saygının da düşünülmesi gerektiği belirtildi..

Deneyim 8 : 8 yaşında Newroz kutlamaları sırasında halay çekilirken polis tarafından şiddet görmesi.

Yorumlar : Toplantı gösteri- ifade özgürlüğü dışında çocuk ve etnik temelli ayrımcılık olduğuna ilişkin de yorumlar yapıldı. Katılımcıların bir kısmı tarafından yaşanılan olaylarda failin niyeti sorgulandı ve bu konu tartışıldı. Konuyla ilgili olarak, eğitmen tarafından niyet tartışmasından uzak durulması gerektiği belirtildi.

Dr. Çiğdem Sever'in deneyimlerde yapılan tartışmalara ilişkin notları: Ön yargı ayrımcılığın kökenlerini oluşturuyor. Aynı durumdakilere farklı muamele ve farklı durumdakilere aynı muamele şeklindeki ayrımcılığın tanımlardan bahsetti.

Ayrımcılık pratiklerinde, ayrımcılığa uğrayan kişinin bu ayrımcılığı nasıl tanımladığının önemli olduğunu belirtti. Örneğin, başörtülü olan bir kadının kadın olduğu için de ayrımcılığa

uğradığını söylüyor olabilir. Ayrımcı tutumlar arasında hiyerarşiden bahsedilebilir mi? Varsayılan nedene dayalı ayırımcılık. Başörtüsü takma nedeninden bağımsız olarak karşı tarafın varsayımları nedeniyle ayrımcılığa uğraması.

Ayrımcılık iddiası taşıyan bazı olaylarda o olayın ayrımcılık taşıdığını ispatlamamız için; ayrımcılık alanındaki dava dosyalarına ulaşmak, olayın münferit mi olağan mı olduğunu tartışmak ve bu tartışmayı yürütebilmek için veri toplamanın ve arşivlemenin önemli olduğu belirtildi.

2. Dezavantajlı Grupların Adalete Erişiminde Avukatlar ve Sivil toplumun Rolü: Stratejik Davalama ve Veri Kullanımı

Dr. Çiğdem Sever tarafından Dezavantajlı Grupların Adalete Erişiminde Avukatlar ve Sivil toplumun Rolü: Stratejik Davalama ve Veri Kullanımı başlıklı sunum gerçekleştirildi.

Stratejik davalama;

- «Hukuk sistemi, hukuk uygulaması ya da kamu bilincinde önemli değişiklikler yaratabilecek olan ve bu bağlamda dikkatle seçilmiş davalar».
- Yaygın bir mağduriyetle ilgilidir.
- Örneğin;
    a. İçtihadın değişmesine ya da bir normun farklı şekilde yorumlanmasına yol açabilecek davalar,
    b. Norm iptali yoluyla sadece davacısı üzerinde değil, herkes üzerinde sonuç doğurabilecek davalar,
    c. Çok sayıda emsali olan bir duruma ilişkin bir dava (emsal karar/pilot dava),
    d. Daha önce hukuk sisteminde hiç denenmemiş türde ya da ileri sürülmemiş bir argümana sahip davalar…

Neden stratejik davalama ve veri toplama önemlidir? Hukuk sistemi, hukuk uygulaması ya da kamu bilincinde önemli değişiklikler yaratabilecek olan ve bu bağlamda dikkatle seçilmiş davalardır.

- Dezavantajlı grupların hak ihlallerinde dezavantajlarının rolü- ayrımcılık ilişkisi
- Ayrımcılığı ispatlamanın güçlükleri
- İhlal örüntülerinin tespit edilmesi

Bununla birlikte, her toplumsal davanın stratejik dava olarak düşünülmemesi gerektiği belirtilmiş ve stratejik davalamada dikkat edilmesi gereken bazı hususlar aşağıdaki şekilde aktarılmıştır:

- Davanın/başvurunun ve davacının/başvurucunun seçilmesi (risk analizi)
- Davanın sonuçlarından etkilenecek kişilerin/durumların belirlenmesi gerekir. (hedef kitle, kitlenin sapması vs.)

- Zamanlama (+gündem)
- Olayın özelliklerinin değerlendirilmesi
- Davanın duyurulması, sürecinin izlenmesi, etkilerin ölçülmesi ve raporlama (PLANLAMA)
- Kişisel verilerin korunması
- Davanın fonlanması

Konuya ilişkin olarak;

1954 tarihli *Brown* v. *Board of Education of Topeka - National Association for the Advancement of Coloured Peoples (NAACP) – ırk ayrımcılığı*

1925 tarihli Scopes davası - *American Civil Liberties Union (ACLU) evrim öğretilmesinin yasaklanması – ifade özgürlüğü*

Ayrımcılık alanında pek çok dava: Örneğin Slovakya-Çekya'da Roman çocuklar örnekleri verildi.

Sunum kapsamında adalete erişimin diğer haklarla bağlantısı ve ilgisine değinildi. Adalete erişim hem hak hem de diğer haklara erişim bakımından bir araç olduğu ifade edildi. Adalete erişimin daha kapsamlı değerlendirilmesinde fayda olduğu bilgiye erişimin de adalete erişim kapsamı da olduğuna değinildi.

Adalete erişimde hukuki güçlendirme ve işbirliklerinin önemi

Sivil toplum örgütleri- avukatlar- hukuki güçlendirme

- Adalete erişmek isteyenlere ulaşılması ve desteklenmesi (danışma)
- Hak temelli yaklaşım geliştirilmesi ve hakların farkında olunması
- Davalama aşamasında sivil toplum örgütünün kişiliğinin önemi (doğrudan davacı olma veya rapor/veri vb. destek sağlanması)
- Başvuruların yapılması aşamasında destek sağlanması (bütüncül bakış)
- Başvuruculaların risk analizinin birlikte yapılması

3. Seçilen İlk Kararın Gruplarca Okunması ve Sunumlar

Atölye öncesinde beş gruba iki ayrı oturum halinde 10 karar okutulması planlanmışsa da ilk oturumda beş karar okunmuş, ikinci gün gruplar büyütülerek üç gruba ayrılarak 3 karar incelenmiştir.

Planlanan kararlar ayrımcılık temelleri ve konuya göre AİHM-AYM veya KDK şeklinde karşılaştırmalı bir yöntem izlenmesi beklenerek seçilmiştir.

1. Grup: Şiddet mağduru kadınların adalete erişimi ve ayrımcılık (AİHM Nahide Opuz Kararı)

Opuz kararı 5 katılımcıdan oluşan gruba dağıtıldı ve ilk oturumda bu kararın özellikleri/özgün yönleri soruldu.
Bu karar kamuoyu tarafından bilinmekle birlikte özetle, eski eş tarafından uzun yıllar şiddete maruz kalan, yaşanılan ayrı ayrı şiddet olaylarında ağır şekilde yaralanan ve şiddet olaylarından birinde eski eş tarafından N.O.'nun annesinin öldürülmesi olayına ilişkin bir AİHM başvurusudur.

Eğitmen Kasım Akbaş tarafından katılımcılara; "Siz bu tür bir şiddet mağduru avukatı olsanız neye dikkat etmelisiniz? Opuz kararı her kadına yönelik şiddet vakasında ayrımcılık yasağının ihlali anlamına gelir mi? Kararda bu konuda ne gibi kriterler geliştirilmiştir? Hangi özellikleri taşımayan başvurularda ayrımcılık kararı verilmeyebilir? Ayrımcılık temellendirmek için ne yapmak gerekir?" soruları yöneltilmiştir.
Bu tartışmalarda, etkili soruşturma yapılmaması kapsamında değerlendirme yapıldı ve AİHM'in cinsiyete dayalı ayrımcılık olayında, soruşturma ve kovuşturmanın nasıl yapılması gerektiğiyle ilgili kriterleri saymasının önemli olduğu belirtildi.

2. Grup: LGBTİ öznelerin adalete erişimi ve ayrımcılık (eşcinsel öğretmenin kamu görevinden çıkarılması, AYM ZA kararı ve Danıştay kararı)

İlk olarak, AYM'nin ZA kararı bölünerek, Danıştay kararı ise kısa olduğundan tüm grup üyelerince okunmuştur. İki karar da ayrımcılık açısından sorunlu kararlar olduğu tartışılmıştır. İki kararda farklı sorunlar olduğu; Danıştay'ın kamu görevlilerinin özel hayatı konusunu daha geniş yorumladığı ve yaptırım hukuku konusu olmayacağını belirtmiş, ancak ayrımcılık açısından ele almadığı değerlendirmesi yapılmıştır. Bu kararlarda yol gösterici olan ZA kararında AYM üyesi Engin Yıldırım'ın AİHM içtihadını da yansıtan karşı oyudur.

3. Grup: Zorunlu din eğitimi ve adalete erişim (AİHM Mansur Yalçın Kararı)

Öncelikle, AİHM Mansur Yalçın kararı ele alındı. Bu kararda, Alevi inancına sahip başvuruculaların çocuklarının Zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ders programının değiştirilmesi amacıyla Alevi inancına mensup din büyükleriyle istişarelerde bulunulmasını ve söz konusu ders müfredatında Alevilerin kültür ve felsefelerine de yer verilmesini talep etmiş ve bu kapsamda iç hukuk yollarını tükettikten sonra AİHM'e başvuruda bulunmuşlardır.

DKAB dersinden muaf tutulmamak öncelikle çocuğun ve kendi inançları doğrultusunda çocuklarına eğitim vermek isteyen ebeveynlerinin düşünce, vicdan ve din özgürlüğü hakkı ihlal edilmesi anlamına geldiğine ilişkin değerlendirmeler yapıldı. Kararda AİHM tarafından yapılan değerlendirme sonrasında oybirliğiyle, başvuruculaların eğitim hakkının düzenlendiği AİHS'e Ek 1 No.lu Protokol'ün 2. maddesinin ihlal edildiğine ilişkin karar verilmiş ve ayrımcılık kapsamında AİHS madde 14'e göre değerlendirme yapılmasına gerek duyulmamıştır. Grup üyeleri bu başvurunun ayrımcılık kapsamında da değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin fikirlerini belirtmişlerdir.

4. Grup: Otizmli öğrencinin girdiği sınav (KDK Kararı)

Bu karar, otizm teşhisi olan uzun yıllar piyano eğitimi alan lise öğrencisinin, özel yetenekleri doğrultusunda orta öğretimini bir güzel sanatlar lisesinde sürdürmek için girdiği yetenek sınavında engellilik durumunun gerektirdiği şartlar göz ardı edilerek sınava girmesine ilişkin yapılmış bir başvurudur. KDK, yaptığı inceleme sonrasında Milli Eğitim Bakanlığı Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Yönetmeliğinde, engelli bireylerin özel durumlarına uygun sınav ve eğitim imkânı sağlanacak şekilde değişiklik yapılması hususunda tavsiyede bulunmuştur.

Grup üyeleri tarafından her adaya aynı şartların sağlanmasının ancak şekli bir eşitlik sağlayacağı tartışılmış ve makul uyumlaştırmanın önemine dikkat çekilerek KDK'nin vermiş olduğu kararın ayrımcılık kapsamında önemli olduğu belirtilmiştir.

5. Grup: Irkçı polis şiddeti (Tochukwu Gamaliah Ogu AYM)

Kamuoyunda Festus Okey kararı olarak bilinen bu başvuruda, olaya ilişkin etkili ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle yaşam hakkının, ölümle sonuçlanan şiddetin ırk temelli ayrımcılık saikiyle gerçekleştirilmesi nedeniyle yaşam hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiği kapsamında başvuruda bulunmuşlardı. AYM, Festus Okey'in yaşam hakkının ihlal edildiğine ve aileye tazminat ödenmesine karar vermiş bununla birlikte etkili ceza soruşturması yürütülmesi yükümlülüğünün ihlal edildiği ile ayrımcılık boyutuyla eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddialarını ise kabul edilemez olduğuna yönelik karar vermişti.

Bu kararda, olayın ırkçı saikle gerçekleştirildiğinin ispatlanmasının zor olduğu, özellikle konuyla ilgili alanda veri eksikliğinin bulunmasının, ırkçılık ve nefret saiki iddiasının bulunduğu olayları ispatlamayı etkilediği belirtilmiştir.

6 Mart 2022 Pazar

4. Seçilen İkinci Kararın Okunması ve Sunumlar

Atölye öncesinde beş gruba iki ayrı oturum halinde 10 karar okutulması planlanmışsa da ilk oturumda beş karar okunmuş, ikinci gün ise zaman yönetimi açısından yapılan değerlendirme neticesinde gruplar büyütülerek 3 karar incelenmiştir. Bu nedenle analizi planlanan akondroplazi ve trafikte durdurularak ahlak şubede bekletilen C.D kararı zaman sorunu nedeniyle atölyede değerlendirilmemiştir.

1. Grup: Şiddet mağduru kadınların adalete erişimi ve ayrımcılık (TA AYM Kararı)

Bu karar, kadına yönelik şiddete ilişkin koruyucu ve önleyici tedbirlerin kamu görevlilerinin ihmali ile etkin olarak uygulanmaması sonucunda ölümün gerçekleşmesi, ihmali bulunan kamu görevlileri hakkında cezai takibat yapılmaması ve fail hakkında orantılı bir ceza verilmemiş olması nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin AYM'ye başvuru yapılmıştır. Yapılan inceleme sonrasında AYM, kamu görevlilerine ilişkin süreç yönünden Anayasa'nın 17.

maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının koruma ve etkili soruşturma yükümlülüğü bakımından ihlal edildiğine ilişkin karar vermiştir.

Bu kararın bir önceki gün analizi yapılan N.O. kararıyla karşılaştırmalı bir şekilde analizinin edilmesi hakkında eğitmenler tarafından yönlendirme yapılmıştır.

Grup üyeleri tarafından bu kararda, başvurucuların ayrımcılıkla ilgili iddiasının bulunmamasının tüm başvurunun sadece etkili soruşturma yürütülmemesi üzerine kurulmasının bu dava için bir eksiklik olduğu belirtilmiştir.

2. Grup: Zorunlu din eğitimi ve adalete erişim (KDK TEOG kararı)

Bu olayda başvurucu KDK'ya, Temel Eğitimden Orta Öğretime Geçiş Sınavlarında (TEOG) uygulanan puan hesaplamalarının Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinden muaf olan öğrencileri aleyhte etkilediği iddiasından bahisle söz konusu eşitsizliğin giderilmesi amacıyla Milli Eğitim Bakanlığına tavsiyede bulunulması yönünde başvuruda bulunmuştur. KDK yaptığı inceleme sonrasında, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında (ve devamındaki yıllarda) gerçekleştirilecek olan Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Ortak Sınavlarına (TEOG) ilişkin Ağırlıklandırılmış Ortak Sınav Puanlarının hesaplanmasında kullanılan "Ağırlık Katsayısının" Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinden muaf olan ve muaf olmayan tüm öğrenciler için eşitlenmesi ve mağduriyetlerin giderilmesi yönünde Milli Eğitim Bakanlığı'na Tavsiyede Bulunulmasına karar vermiştir.
KDK tarafından inceleme aşamasında, dersi alan ve almayan öğrencilerin sınav puanlamasının mukayeseli olarak yapılması için bilirkişi raporu alınmış, simülasyon yöntemini kullanılması gibi alışkın olunmayan bir değerlendirme süreci yapılmıştır.
Özelikle bilirkişi incelemesi sonrasında, söz konusu hesaplama yönteminin hem Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinden muaf olan hem de Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinden muaf olmayanlar lehinde ve aleyhinde sonuçlar doğurduğu tespit edilmiştir.
Bu karar, her iki grup (dersi alan ve almayanlar) için aleyhe sonuç yarattığı için atölyedeki tartışmalar bu kapsamda yapılmış ayrımcılık kapsamında fazla irdelenememiştir.

3. Grup: Irkçı Polis Şiddeti (Nachova AİHM)

AİHM'in bu kararının çevirisi gayriresmi çeviri olup, atölye kapsamında analiz edilmek amacıyla D. Çiğdem Sever tarafından yapılmıştır.

Nachova Kararına konu olay, Roman olan iki Bulgar vatandaşının onları tutuklamaya çalışan bir askeri polis mensubu tarafından çoğunluğunun Roman olduğu bir bölgede silahla öldürülmesiyle ilgilidir. Başvurucular AİHS'in 2. Maddesi kapsamında düzenlenen yaşam hakkıyla bağlantılı olarak Sözleşmenin 14. Maddesinde düzenlenen ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin başvuru yapmışlardır. Bu davada AİHM tarafından yapılan değerlendirme sonrasında, AİHS'in 2. maddesiyle bağlantılı olarak 14. maddesinin usul yönünden ihlal edildiğine ilişkin karar vermiş, Büyük Daire ise; altıya karşı on bir oyla, ölüme yol açan olayların

bir ırksal şiddet eylemi oluşturduğu iddiasıyla ilgili olarak AİHS'in 2. maddesiyle bağlantılı olarak 14. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Bu davada Daire ve Büyük Daire arasındaki karar farklılığı analiz edilmiş, bir önceki gün tartışılan AYM'nin Festus Okey kararıyla karşılaştırması yapılarak ırkçı saik iddiasıyla yapılan başvuruların ispatı tartışılmıştır.

Bu karar ayrımcılık ve ırkçılık saikinin ispatlanması ve bu konuda sivil toplum örgütleri, barolar tarafından ayrımcılığa, ırkçılığa dair veri toplamanın önemini hatırlatmıştır.

Dezavantajlı Grupların Adalete Erişiminde Avukat-Baro-Sivil Toplum Örgütleri Arasında İş Birliği Olanakları

Atölyenin bu oturumunda, proje ekibi tarafından alt hibe programları hakkında sunum yapılmıştır. Proje kapsamında;

Alt Hibe Programı, projenin genel hedefiyle uyumlu olarak yerel düzeyde ayrımcılığa ilişkin farkındalığı ve mücadeleyi artırmak için yerel Sivil Toplum Örgütlerinin (STÖ) kapasitelerini ve faaliyetlerini desteklemeyi amaçlamaktadır. Alt Hibe Programı Türkiye'de yerel düzeyde hak temelli faaliyet yürüten STÖ'lerin küçük ölçekli projelerini desteklemek amacıyla tasarlanmıştır.

1- Hukuki Destek için Alt Hibe Programı: Projenin 5 pilot ilinde bulunan 7 STÖ'ye 18 ay boyunca sürecek en fazla 5000€'luk alt hibe desteği verilecektir. Avukatların istihdamı veya hizmet alımı, çalıştaylar dahil kapasite geliştirme etkinliklerinin organizasyonu, eğitimler, toplantılar: saha görevleri ve etkinlikler için hareketlilik ve mahkeme dilekçeleri, ilgili faaliyetler hukuki destek sağlanması, deneme izleme ile ilgili faaliyetler ve stratejik denemeler desteklenecektir. Başvuruların değerlendirilmesinde yerel düzeyde faaliyet gösteren STÖ'ler, hak temelli bir yaklaşımla çalışan, dezavantajlı gruplardan en az biriyle doğrudan çalışma ve başvuru alma, bölgesel ve grup çeşitliliği gibi kriterler dikkate alınacaktır.

2- Proje Desteği Alt Hibe Programı: Projenin 5 pilot ilinde bulunan 5 STÖ'ye 12 ay boyunca sürecek en fazla 6000€'luk alt hibe desteği verilecektir. STÖ'lerin doğrudan hedef grupları için farkındalık artırma faaliyetleri, hak ihlalleri konusunda adli yarı adli mekanizmalara başvurular, uluslararası mekanizmalara raporlama, yargılama izleme, dezavantajlıları destekleyecek işbirlikleri grupların adalete erişimi, saha araştırması, savunuculuk, hak ihlallerini izleme ve bildirme çalışmaları desteklenecektir. Uygulama kriterlerinin teknik uygunluğu proje personeli tarafından incelendikten sonra değerlendirme 3 bağımsız dış değerlendirici tarafından yapılacaktır.

SONUÇ

Toplantı raporunun başında değindiğimiz çalışma öncesinde Karar Analiz Atölyesi'nin katılımcılarına yönelttiğimiz sorular eğitim içeriğini ve kapsamını belirlememiz için oldukça yararlıydı. Eğitimin son oturumunda bir ölçme değerlendirme formu ile beklentiler ve çıktıları karşılaştırmalı olarak değerlendirmeyi amaçladık. Bu kapsamda katılımcılara yönelttiğimiz soru ve cevaplar şu şekildedir:

Eğitimin içeriği ile ilgili beklentileriniz karşılandı mı?

Katılımcıların çoğunluğu eğitimin beklentilerini karşıladığını belirtmekle, bir kısmı da beklentilerinin üzerinde olduğunu ifade ettiler. Eğitimin geliştirilmesine yönelik düşüncelerini de belirten katılımcılar, üzerinde çalışılan kararların katılımcılara atölye öncesine iletilmesi yönünde önerilerini ileterek zaman yönetiminin daha iyi yapılabileceği, oturum sürelerinin zaman zaman planlanandan daha uzun sürdüğü yönünde eleştirilerde bulundular.

Katılımcıların ve deneyimlerinin çeşitlilik arz etmesi, tartışılan konu ve kararların seçimi ile tartışmaların verimli olması, oturumların interaktif ve deneyim paylaşımını önceleyen nitelikte olması ise eğitimin güçlü ve memnuniyet verici nitelikleri arasında sayıldı.

Atölye sırasında katılımcılarla iletişim kurma ve bilgi alışverişinde bulunma fırsatı yakaladınız mı?

Katılımcıların tümü atölye sırasında diğer katılımcılarla iletişim kurma ve bilgi alışverişinde bulunma fırsatı yakaladıklarını belirttiler.

Eğitimden aklınızda kalan iki kavram nedir?

Bu atölyeyi tekrarlarsak ESHİD olarak neleri farklı yapardık?

Karar analiz atölyesinde avukatların dezavantajlı grupların adalete erişimi kapsamında hem ayrımcılık davalarında içerik anlamında geliştirilmesi, hem de ispat araçları ve argümanlar açısından bu dosyaların hazırlanması aşamasının güçlendirilmesine yönelik ne yapılabileceği konusuna odaklanılmıştır. Bu nedenle, kararlar seçilirken hem atölyeye katılanların çalıştıkları alanlar hem de özellikle ispat ve ayrımcılığın tespiti konusunda önemli tartışmalar içeren kararlar seçilmiştir. Başta tek karar incelenmesi düşünülmüşse de karar analizinin doğası gereği birden çok kararı karşılaştırmayı içermesi ve özellikle AİHM ile ulusal mahkemeler arasındaki farkın görülmesinin önemli olması nedeniyle ikişer karar üzerinden değerlendirilmeye karar verilmiş, farklı yöntem ve tartışmaların yürütülebildiği KDK kararları da örnek olarak seçilmiştir.

Bir yöntem olarak karar analiz atölyesinin kendisi avukatların özellikle ayrımcılık konusunda güçlendirilebilmesi için iyi bir yöntem olarak karşımıza çıkmakla birlikte, bazı eksiklik ve zaman sorunu yaşanmıştır.

Katılımcıların avukat olduğu düşünülerek kararlar uzun olduğundan bölerek birbirlerine aktarmaları yöntemi tercih edilmiştir. Ancak, sunumların özellikle karar özeti kısmında görüldüğü üzere, karar içeriğini birbirlerine aktarmalarında önemli eksikler ortaya çıkabilmiştir. Bu nedenle, olayın kısa özetinin tüm katılımcılara ayrıca verilmesi ya da incelenecek kararların katılımcılara atölye öncesinde iletilerek okunmasının beklenmesi yöntemi düşünülebilecektir. Daha fazla kısmını okuyabilmeleri için kötü muamele ve yaşam hakkına ilişkin kısımların çıkarılması düşünülebilecekse de bu durumda bu kısımlara ilişkin kısa açıklama koyulması gerekecektir.

Yine hedef kitlenin avukat olduğu düşünülerek grup çalışmasından önce yapılan sunumda karar nasıl analiz edilir üzerinde fazla durulmamışsa da bu konuda bir giriş yapmak ve sunumlarına başlıklar koyarak yapılandırmak ve bunu bir flipchart kâğıdına yazmalarını istemek atölyenin verimini artırabilecektir. (Örneğin özet 4-5 cümle, iddia ve savunmanın ana argümanı-2 cümle, karardaki ana argüman, kararda açık kapı bırakılan nokta var mı, önceki içtihadından sapma var mı vb. başlıklar üzerinden sunum hazırlamaları)

Benzer şekilde, ayrımcılık tartışmalarında da bilgi anlamında önemli eksikler bulunduğundan ayrımcılık deneyimleri kısmından sonra yapılan açıklamalar biraz daha genişletilebilecektir.

Dezavantajlı Grupların Adalete Erişiminin Güçlendirilmesi projesi kapsamında düzenlediğimiz Karar Analiz Atölyesine katılan tüm katılımcılara teşekkür ederiz.

Proje hakkında daha detaylı bilgi edinmek için bizleri takip edebilirsiniz.

Web sitesi: www.adaleteerisim.org

Twitter: https://twitter.com/AdaleteErisim

Instagram: https://www.instagram.com/adaleteerisim/